

JOSSE Nobel — 2023 JON AAMU JA ILTA

Suomentanut Katriina Huttunen

WSOY

JON FOSSE

Aamu ja ilta

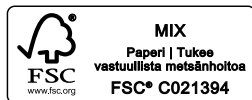
Suomentanut
Katriina Huttunen

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

Pohjoismaiden
ministerineuvosto on
tukenut tämän teoksen
suomentamista

Uusnorjankielinen alkuteos

Morgon og kveld

Author Jon Fosse

© Morgon og kveld, Det Norske Samlaget 2000

Published by arrangement with Winje Agency, Norway

Suomenkielinen laitos © Katriina Huttunen ja wsoy 2024

Werner Söderström Osakeyhtiö

ISBN 978-951-0-50774-2

PAINETTU EU:SSA

I

TUO LISÄÄ kuumaa vettä, vanha kätilö Anna sanoo

Älä nyt hyvä mies vain seiso siinä keittiön ovella, hän sanoo

En en, Olai sanoo

ja hän tuntee miten häntä kuumottaa ja kylmää ja iho nousee kananlihalle ja onni läikähtää hänen lävitseen ja purkautuu ulos kyynelinä silmistä kun hän kiiruhtaa lieden luo ja alkaa kauhoa kiehuvan kuumaa vettä kaukaloon, niin kuumaa vettä kuin olla ja voi, Olai ajattelee ja kauhoo lisää kuumaa vettä kaukaloon ja hän kuulee kun vanha kätilö Anna sanoo että eiköhän se riitä, kyllä se nyt riittää, vanha kätilö Anna sanoo ja Olai nostaa katseensa ja siinä vanha kätilö Anna seisoo hänen vieressään ja ottaa kaukalon

Voin kantaa sen itse, kätilö Anna sanoo

ja sitten kamarista kuuluu pidätelty huuto ja Olai katsoo vanhaa kätilö Annaa silmiin ja nyökkää ja eiköhän hän pikkuisen hymyilekin seisoessaan siinä

Rauhoitu nyt, vanha kätilö Anna sanoo

Jos se on poika, sen nimeksi tulee Johannes, Olai sanoo

Katsotaan nyt, kätilö Anna sanoo

Johannes siitä tulee, Olai sanoo

Isäni mukaan, hän sanoo

Ei siinä nimessä mitään vikaa ole, vanha kätilö Anna sanoo

ja sitten kuuluu toinen huuto, nyt kovempaa
Rauhoitu Olai, vanha kätilö Anna sanoo
Rauhoitu, hän sanoo
Kuuletko mitä sanon? hän sanoo
Rauhoitu, hän sanoo
Sinähän olet kalastaja ja tiedät ettei veneessä saa olla
naisia, hän sanoo
Niinpä niin, Olai sanoo
Kaikki miehet sanovat samaa, tiedäthän mitä se merkit-
see? vanha kätilö Anna sanoo
Onnettomuutta, Olai sanoo
Sitäpä juuri, vanha kätilö Anna sanoo
ja Olai näkee että vanha kätilö Anna kävelee suoraan
kamarin ovea kohti kantaen kaukalossa kuumaa vettä ja
sitten vanha kätilö Anna pysähtyy kamarin ovella ja kään-
tyy kohti Olaita
Älä nyt seiso siinä, vanha kätilö Anna sanoo
ja Olai säpsähtää, seisooko hän siinä lietsomassa onnet-
tomuutta tahtomattaan? ei se ollut tarkoitus ja käykö
hänen rakastamalleen ja kunnioittamalleen Martalle,
hänen rakastetulleen, hänen vaimolleen, huonosti, käykö,
ei niin saa käydä
Pane keittiön ovi kiinni Olai ja mene istumaan tuolillesi,
vanha kätilö Anna sanoo

ja Olai menee istumaan keittiön pöydän päähän ja hän laskee kyynänpäänsä pöydälle ja hän nojaa päätään käsiinsä ja onneksi hän ehti lähettää tänään Magdan veljensä luo, Olai ajattelee, kun hän oli lähdössä hakemaan vanhaa kätilö Annaa hän sousti Magdan ensin veljensä luo eikä tiennyt oliko se oikein tehty, olihan Magdakin jo iso tyttö, vuodet vierivät nopeaan, mutta Marta pyysi häneltä sitä ennen kuin synnytys alkoi ja Olain piti soutaa hakemaan vanha kätilö Anna ja viedä Magda Olain veljen luo synnytyksen ajaksi, Magda oli vielä liian nuori ymmärtääkseen mikä häntä aikuisena naisena odottaisi, Marta oli sanonut Olaille ja silloin Olain täytyi tietenkin tehdä kuten Marta oli sanonut, vaikka olisikin mielellään pitänyt Magdan nyt luonaan, Magda on ollut viisas ja ymmärtäväinen tyttö-lapsi niin kauan kuin Olai muistaa ja kaikin puolin hyväkäyttöksinen, Olai oli saanut hyvän tyttären, Olai ajattelee, mutta sitten näytti siltä ettei Jumala antaisi heille enempää lapsia, Marta ei tullut enää raskaaksi ja vuodet kuluivat ja vähitellen he tottuivat ajatukseen etteivät saisi lisää lapsia eikä sille mitään voinut, se oli heidän kohtalonsa, he sanoivat ja he kiittivät Herraa Jumalaa siitä että Hän oli antanut heille edes Magdan, muuten heillä olisi surkeaa täällä saarella jonne he olivat asettuneet asumaan ja talon hän oli rakentanut itse ja tietenkin veljet ja naapurit auttoivat

mutta suurimman osan Olai oli tehnyt itse ja kun hän kosi Martaa hän oli jo hankkinut saaren, saanut sen halvalla ja suunnitellut kaiken valmiiksi, hän oli ajatellut minne asuintalo rakennettaisiin, suojaisaan paikkaan hän sen rakentaisi, ja hän oli ajatellut myös minne venevaja ja laiturit tulisivat, ensin hän rakensi laiturin lahdenpoukamaan saaren länsipuolelle, ja sitten hän rakensi asuintalon, eikä siitä ehkä tullut kovin iso mutta tarpeeksi hyvä kuitenkin, ja nyt Marta oli makuukamarissa synnyttämässä Olaille vihdoinkin poikaa, nyt pikku Johannes syntyisi, siitä hän oli varma, Olai ajatteli istuessaan siinä keittiön pöydän päädystä tuolillaan, ja hän tuki päätään käsiinsä, mutta kunpa vain ei kävisi hullusti, kunpa Marta saisi lapsen synnytettyä, saisi sen ulos maailmaan, kunpa se pikku Johannes ei jäisi Martan mahaan, silloin he menettäisivät sekä pikku Johanneksen että Martan, kunpa ei Martalle nyt kävisi niin kuin oli käynyt sinä hirveänä päivänä Olain äidille, se ajatus oli sietämätön, Olai ajattelee, sillä Olaille ja Martalla on ollut niin hyvä olla yhdessä, he ovat rakastaneet toisiaan ensi hetkestä lähtien, Olai ajattelee, mutta nyt? otetaanko Marta häneltä nyt pois? tahtooko Jumala hänelle niin paha? ei varmasti tahdo, mutta ehkä tätä maailmaa hallitseekin yhtä paljon Saatana kuin hyvä Jumala, sitä Olai ei ole koskaan epäillyt, koska kyllä tätä

maailmaa hallitsee yhtä paljon alhaisempi jumala kuin itse pahuus, mutta ei kokonaan, vaan hyvä Jumala on täällä tänäänkin, varmasti on, Olai ajattelee istuessaan keittiön pöydän päässä tuolillaan ja nojaa päätään käsiinsä, hyvä Jumala oli ollut hänen puolellaan tähän saakka, hänellä oli kaikki hyvin ja hän rakasti vaimoan ja tytärtään Magdaa eikä häneltä puuttunut mitään, ja niin kauan kuin heillä oli Magda he eivät valittaneet kohtaloaan vaan ylistivät Herraa Jumalaa tyttärestään, niin he ajattelivat, sekä Marta että Olai itse, mutta sitten Martan maha alkoi kasvaa ja heille selvisi että Herra Jumala soisi heille toisenkin lapsen ja kun siitä ei enää ollut epäilystäkään, he kiittivät Herraa Jumalaa koska Hän oli siunannut heidät toisella lapsella ja tällä kertaa se olisi varmasti poika, nyt syntyisi pikku Johannes, siitä Olai oli varma ja nyt päivä ja hetki olivat koittaneet mutta sitten se viivästyi, Olai ajatteli kun hän istui keittiön pöydän ääressä ja tuki päätään käsiinsä, nyt syntyisi poikalapsi, se oli varmaa, oli vain epävarmaa tulisiko se tähän pahaan maailmaan elävänä, siitä se kiikkasti, Olai ajatteli, mutta jos poikalapsi syntyisi elävänä, ei ollut epäilystäkään mikä sen nimeksi tulisi, jo kauan sitten Olai oli sanonut Martalle että lapsesta tulisi Olain isän mukaan Johannes eikä Marta ollut sanonut vastaan, se olisikin sopivaa, Marta oli sanonut, että poika saisi

nimekseen Johannes Olain isän mukaan, Olai ajattelee, ja miksi kamarissa on niin hiljaista? onko jokin hullusti? mutta ei kai siellä ainakaan silloin ollut hullusti kun vanha kätilö Anna kävi hakemassa keittiöstä kuumaa vettä? ei Olai huomannut vanhasta kätilö Annasta että jokin oli hullusti, Olai ajattelee ja yhtäkkiä hän tuntee itsensä rauhallisemmaksi, melkein onnelliseksi hän tuntee yhtäkkiä itsensä, kylläpä minulla mielialat vaihtelevat, ei uskoisi, Olai ajattelee, nyt maailman valon näkee pieni poikalapsi, pikku Johannes, sillä Martan mahan pimeydessä ja lämmössä lapsesta on kasvanut iso ja terve ja potra poika, ensin lapsi ei ole ollut mitään ja sitten hänestä on tullut ihminen, pieni mies, Martan mahassa lapsi on saanut sormet, varpaat ja kasvot, siellä lapsi on saanut silmät ja aivot ja ehkä hän on saanut myös vähän hiuksia, ja nyt kun Marta huutaa poltoissaan, lapsi tulee tähän kylmään maailmaan ja sitten hän on siellä yksin, erossa Martasta, erossa kaikista, hän on oleva siellä yksin aina yksin ja sitten kun kaikki on ohi, kun hänen aikansa on tullut, hän hajoaa ja lakkaa olemasta ja siirtyy takaisin sinne mistä oli tullutkin, olemattomasta olemattomaan, sellainen on elämän kulku, ihmisten, eläinten, lintujen, kalojen, talojen, astioiden, kaiken mitä on, Olai ajattelee ja onhan siinä enemmänkin, hän ajattelee, sillä vaikka voidaan ajatellakin sillä tavalla,